

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT

des Maandags-, Woensdags- en Zaturdags-avonds.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:

Van één tot zes regels. f 1.00.
Voor elken regel meer. 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DONDERDAG 28 JUNIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:

JOH. NOMAN en ZOOËN, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden f 3.00.
Voor de overige steden des Rijks 3.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbesittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 40, Ned. Cour.

De verhouding der partijen in de Tweede Kamer.

Enkele dagbladen bejveren zich na te gaan welke in de nieuwe Kamer, de verhouding zal zijn der partijen. Zij rangschikken de leden in ultra-liberalen, gematigd-liberalen, conservatieven, streng conservatieven, reactionnaren, anti-revolutionnaren enz.

Onzes inziens rusten al die onderscheidingen en benamingen op eene dwaling. Men vergeet daarbij dat de toestand waarin zij vroeger pasten geheel is veranderd, dat zij derhalve voor het oogenblik alle beteekenis hebben verloren. Hierdoor vervalt men tot wezentlijke ongerijmdheden. Men spreekt van conservatieven die naar verandering haken, van anti-revolutionnaren die al hunne pogingen aanwenden om eene revolutie, mits in hunnen zin, in de hand te werken enz. Het is tijd, dat die spraakverwarring eindige. Elke gespannen toestand heeft meestal ten gevolge, dat de kleine onderscheidingen, de nuances, die politieke partijen verdeelen, voor een tijd komen te vervallen. Men voegt zich bij iets wat men niet geheel goedkeurt, ten einde het anders wat men ten eenenmale afkeurt tegen te gaan. Bij dreigend gevaar kent men niet anders dan vriend of vijand en dan geldt de spreuk: die niet tegen ons is, is voor ons.

Zoodanig gevaar bestaat. Vruchteloos tracht men het te verbloemen. Vruchteloos wil de ministeriele pers der natie diets maken dat geene verandering onzer staats-instellingen in de bedoeling der regering ligt; vruchteloos trachten zelfs zij, die zich anti-revolutionnaren (!) noemen te doen gelooven dat naleving en ontwikkeling der Grondwet in hun stelsel voegt, [Nederl. van 13 Junij]. Wie zijne blikken iets verder dan het tegenwoordige laat gaan, ziet duidelijk dat de beweging, die het tegenwoordige ministerie aan het bewind heeft geplaatst, de beweging, onder wier indruk de verkiezingen hebben plaats gehad, drijfveeren van geheel anderen aard heeft bedekt. Het vorig ministerie gevallen om zijne onwankelbare gehechtheid aan onze grondwettige instellingen; de Tweede Kamer is ontbonden, omdat hare meerderheid het ministerie of die gedragingen ondersteunde; de leden dier meerderheid grootendeels door middelen, waarbij niets werd gespaard en vooral de waarheid ter zij gezet, uit de Kamer gedrongen, omdat men een anderen weg wil inslaan.

Onder zoodanige omstandigheden zijn in de nieuwe Kamer slechts twee partijen denkbaar. De eene zal, getrouw aan hare roeping, getrouw aan den plegtig gezworen eed, gedachtig aan hare verplichtingen jegens het Vaderland, zich de verdediging onzer instellingen ten taak moeten stellen.

Zij zal, in de eerste plaats, welligt uitsluitend, zijn eene behoudende partij. Juist de rol die haar is opgelegd, waarborgt hare éénheid. Zij zal niet strijden tegen dit of voor het vroeger Ministerie, maar zij zal post vatten op het grondwettig gebied en dan alleen aanvallenderwijs te werk gaan, wanneer zij op dat terrein wordt bestookt.

De andere partij, die men de bewegings-partij (d. i. van teruggaande beweging) zou kunnen noemen, biedt minder waarborgen aan van eensgezindheid. Bij haar worden schakeringen aange-

troffen waaruit, ofschoon het doel een en hetzelfde is, verschil van handeling zich laat verwachten.

Men zou deze partij kunnen verdeelen:

1°. in radicalen, die niets meer of minder bedoelen dan eene algeheele omkeering der bestaande orde van zaken en teruggang, niet tot 1840 ook niet tot 1815 maar tot vóór 1795.

Deze fractie is vooral daarom gevaarlijk, dewijl zij uitnemend de kunst verstaat om haar spel te verbergen. Zij maakt geene zwaarigheid, om des noods te prijzen wat zij afkeurt, of te laken wat zij goedkeurt. Mits zij haar doel bereike, zijn de middelen haar vrij onverschillig. Sluw en huichelachtig ziet zij haar steeds een gunstigen kans afwachttende om, al is het slechts een duim breed gronds, te winnen; maar wat zij eenmaal gewonnen heeft, geeft zij niet meer terug.

Want deze fractie weet zeer goed waar zij heen wil; zij gebruikt anders-denken, en laat die medewerkers tot haar doel zonder dat deze zulks bewust zijn; ofschoon zij verder terug wil dan eenige andere fractie en dus eigenlijk aan de spits der terruggaande partijen behoorde te staan, weet zij zich voorzigtig meer achterwaarts te houden om des te zekerder de anderen op te dringen, om het terrein te doen bezetten, dat zij wil bemagtigen. Wees daarom overtuigd, dat zij haren kans zal weten waar te nemen, en dat zij haar doel niet uit het oog verliest. Dat doel is: eene heerschende kerk, zelfstandigheid van provincien en gemeenten, die zich oplossen zal in de herstelling der oude, te regt verfoeide oligarchie, een Koning eindelijk, wien men dien naam zal laten, maar die inderdaad niet veel meer dan een stadhouder zal zijn, loopende aan een dubbelen lijn: dien der regeringsfamilien en dien der orthodoxie.

Zij, die naar zulke radicale veranderingen streven, noemen zich, *risum teneatis*, anti-revolutionnaren, en verwijten hen, die de wettige orde van zaken willen behouden, dat zij radicalen zijn. De aanvoerder van deze fractie is, wij behoeven het nauwelijks te zeggen, de heer Groen van Prinsterer, die door zijne zijne volgers noemen het schuldelooze taktiek, voor zoodanige rol uitnemend geschikt is. Ofschoon bij alle de zijnen blinde onderwerping vorderende, laat hij zijn juk niet zwaar gevoelen en waakt zorgvuldig, dat hem geen woord ontsnappe; waaruit zou blijken, dat hij zijn alles beheerschenden invloed bewust is, en allen draven naar zijn woord, en zijn woord alleen.

2°. Als tweede fractie van de bewegings-partij komen in aanmerking de reactionnaren. Hun gedragslijn is voor het oogenblik meer negatief dan positief. Wat zij eigenlijk willen is niet bekend; welligt ook zijn zij dienaangaande verdeeld. Wat zij niet willen, en hierin stemmen zij allen overeen, is de Grondwet van 1848. Verder dan tot 1815 zal wel geen hunner terug willen. De meesten zonden zich waarschijnlijk te vreden stellen met het herstel van het vroegere kiesstelsel, de herleving der ridderschappen, onverantwoordelijk koloniaal bestuur, enz.

Wij achten de onderstelling niet gewaagd, dat deze fractie, aan welker hoofd zich vermoedelijk de ridder van Rappard zal plaatsen, in de bekende

27 ontwerpen van 1847 een gereed programma zal vinden.

3°. Eindelijk loopen mede de zoogenaamde *afgematigd liberalen*. Dat zijn diegenen, die op twee gedachten hinken en zelve niet regt weten, wat zij willen. Zij zouden de Grondwet ongaarne ter zijde stellen, maar zij willen haar toch ook niet gaarne behouden; zij keuren de regtstreeksche verkiezingen af; maar vinden ze toch ook zoo geheel verwerpelijk niet, nu zij daardoor in de Kamer zijn gekomen. Afkeerig van alles, wat naar eene krachtige houding zweemt, zullen zij waarschijnlijk zich bejveren, om de Grondwet, waar die huns inziens te zeer wringt, door veranderingen in de organieke wetten te brengen. Zij zullen alzoo, zonder veel ophef, met de stille trom de reactionnaire bedoelingen van hunne bondgenooten in de hand werken. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de heer Schimmelpenninck v. d. Oije aan de spits van deze fractie zal staan, tenzij hem die eer door den heer Gevers van Endegeest mogt worden betwist.

Wanneer wij nu deze drie fractiën, als eene massa vereenigd, beschouwen, valt het niet te ontkennen, dat daarin veel kracht is gelegen, evenmin, dat vele bekwame mannen daaronder worden aangetroffen. In dit laatste opzigt vooral heeft de partij van den teruggang groote aanwinsten gedaan. Het ware ongerijmd te loochenen. Daarentegen heeft de partij wier taak zal zijn te behouden, gevoelige verliezen geleden. Vele van hare bekwamste leden zijn haar ontvallen, die door gematigdheid, kennis en gave des woords uitmunten.

Niet alleen dus in getalsterkte, maar ook in gehalte heeft de vroeger ministeriële, thans behoudende maar altijd liberale partij verloren, en de andere gewonnen. Dat derhalve de verhouding in elk opzigt ten voordeele der laatste is veranderd, kan niet worden betwist.

Er is echter eene omstandigheid, die niet uit het oog mag worden verloren en wel geschikt is hen gerust te stellen, die het behoud der tegenwoordige orde van zaken zijn toegedaan. Enkele leden der vorige Kamer, die niet als Thorbeckianen te boek staan en daarom door hen, die de verkiezingen hebben bestuurd, in genade aangenomen zijn, maar wier eerlijkheid en onafhankelijkheid boven allen twijfel is verheven, zullen de pogingen beschamen der handlangers van het ministerie, die in hen werktuigen voor de reactie meenden te vinden of althans bij hen meer lijdelijkheid te zullen aantreffen dan bij degenen, die tot de vroegere ministeriële partij werden gerekend. De heeren Godefroi, van Akerlaken, Slicher, Dirks en anderen, zullen, wij zijn er van overtuigd, pal staan zoo dikwerf onze staatsinstellingen worden bedreigd, pal staan vooral tegen de aanmattingen der caal-radicalen fractie, op dit oogenblik de sterkste van allen. Spoedig zullen, gelooft te worden, ministers inzien, dat zij hun systeem, dat zij verder hadden moeten uitbreiden, dat zij tegenstanders vinden waar zij bondgenooten dachten aan te treffen. Ook onder de overige leden zijn er, die steeds aan den behoudenden kant staan zullen, en tot het behouden geneigd zijn.

Onze wenschen is dat de nieuwe partij des behouds

met gematigdheid maar met vastberadenheid tevens te wettigen, dat zij, steunende op de rechtvaardigheid van hare zaak, moedig in het strijdperk trede, zoo dikwerf zij daartoe wordt uitgetart. Wij wenschen bovenal dat deze strijd niet het kenmerk drage van door persoonlijke inzichten te worden bestuurd; maar zich onderscheide door getrouwheid aan beginselen zonder aanzien des persoons, door onwrikbare vasthouding aan hetgeen tot geen prijs mag losgelaten worden.

Nederlanderachtigheden en Groenlanisme.

De *Nederlander* van 7 Junij is zeer liefelijk! Hij is bereid tot overneming van alle citaten, waarin de heer Groen vroeger aan den heer Thorbecke lof heeft toegezwaard. Hij neemt daarvan geen enkel woord terug. Hij keurt het zeer af dat men Thorbecke eene plaats in de Tweede Kamer heeft betwist; ja, hij acht hem daar bijna onmisbaar. Hij is genoodzaakt vele stukken van geachte inzenders ter zijde te leggen, omdat hij zich geenszins kan vereenigen met de daarin voorkomende scherpe uitdrukking tegen Thorbecke. Hoe edelmoedig, hoe verdraagzaam. Hoe ademt die *Nederlander* een echt christelijken geest! Hoe wordt door hem het voorschrift in praktijk gebragt: hebt uwen vijanden lief!

Maar er is hier, even als in andere zaken, eene schaduwzijde. Wij mogen die niet geheel voorbij zien. Die schoone citaten uit de geschriften en redevoeringen van den heer Groen, waarin zoo gunstig over Thorbecke gesproken, zoo veel van hem verwacht, zoo zeer op hem vertrouwd werd; die citaten waaruit blijkt dat de heer Groen met een ministerie Thorbecke oneindig meer ingenomen was dan met een ministerie Donker-de Kempnaer of met een behoudend ministerie van Hall c. s.: die citaten hebben de heer Groen niet terug gehouden, die vinnige en in sommige opzichten trouwloze en onedelmoedige oppositie tegen Thorbecke te voeren, waarvan de laatste jaren getuigen. *Jembrasse mon rival, mais c'est pour l'étouffer*; of in goed Hollandsch: "Streelen om te beter te kunnen knijpen."

Maar zoodanige handelwijs heeft ook zijn nut. Nu de verkiezingen zijn afgelopen, nu men Thorbecke naar een Katholiek district heeft gerelegeerd, en de meeste zijner vrienden uit de Kamer gebannen, nu juist voegt een woord van afkeuring. Het kan niet zijn, dat men Thorbecke en zijne vrienden nog eens noodig heeft. Het is mogelijk, dat eene eerlijke uitvoering der Grondwet, in enkele punten, door het belang der groene partij zal worden geboden. Het is goed, zich nu reeds op dat geval voor te bereiden. Men kan nooit weten; wellicht heeft het later zijn nut te kunnen zeggen: "Ook *dezerzijds* is de uitsluiting luide afgekeurd, die Thorbecke en zijne vrienden heeft getroffen," of wel: "Wij hebben nimmer beaamd de scherpe aanvallen waaraan Thorbecke heeft blootgestaan." De vrome *Nederlander* doet inderdaad dagelijks vorderingen in de toepassing der lessen en raadgevingen, welke zekere orde worden toegeschreven.

Intusschen heeft dit alles voor het tegenwoordig ministerie eene vrij ernstige zijde. Indien toch al die schoone lofspraken bij de optreding van Thorbecke als Minister, uitgelopen zijn op hetgeen iedereen weet, hoe zal het gaan met de ondersteuning door den heer Groen en zijne vrienden aan het ministerie van Hall te verleenen? Bepaalde lofspraken heeft men nog niet vernomen; hier en daar een woord van aanmoediging, eene vermaning om de anti-revolutionnaire beginselen, waardoor men aan het bewind geraakt is, getrouw te blijven; maar eigenlijke ingenomenheid met den heer van Hall en zijne ambtgenooten; bepaald vertrouwen dat zij meer in den geest der clericale partij zullen handelen dan het vorig ministerie, blijkt niet. Bij gewone gevolgtrekking zou men daaruit moeten besluiten, dat de heer van Hall van zijnen vriend (?) Groen nog meer te dubtlen staat dan Thorbecke is wederaren.

Ongetwijfeld zal de overmoed der clericalen gelijken tred houden met de vermeerdering van hun getal in de Kamer. Ja, wij achten de onderstelling niet ongerijmd dat die heeren voor van Hall-Donker c. s. nog minder sympathie gevoelen dan voor Thorbecke en zijne ambtgenooten; maar in den strijd der verkiezingen moest men wel den schijn aannemen van ministerieel gezindheid. Hoe zou anders dat fraaije bondgenootschap zijn tot stand gekomen, waarbij vooral de clericalen zoo wel zijn gevaren. Het programma was dus: voor de verkiezingen: Op Thorbecke schimpen, van Hall en de zijnen prijzen;

na de verkiezingen: de verguizing afkeuren waaraan Thorbecke bloot stond; herinneren wat *dezerzijds* tot zijn lof vroeger is gezegd; aan van Hall voornemens toesprijven, van hem verwachtingen koesteren, die men, even als iedereen, weet dat niet vervuld zullen worden en hieruit

na de opening der zitting aanleiding nemen, om tegen van Hall even vinnig oppositie te voeren als vroeger tegen Thorbecke.

Den *Nederlander* zijn inhoud en strekking van de toegezegde wet raadselachtig; terwijl hij van de noodzakelijkheid en wenschelijkheid eener regeling bij wet, zonder haar stellig te durven ontkennen, nog niet overtuigd is."

Natuurlijk! Alleen op grond der "protestantsche eigenaardigheid der Natie" in den zin van den heer Groen c. s., worden de "eigenaardigheden van andere kerkgenootschappen het land uitgezet." — 't Is zeer eenvoudig.

De Groensche partij bereidt zich tot een harden kamp. Dit was te voorzien. Nu de kans zoo ten gunste is gekeerd, moet alle kracht ingespannen worden om de zege geheel te bevechten.

Het eerste dus, wat te doen staat, is zich het ministerie, dat door haar aan het roer is gebragt (!) niet te laten ontglippen.

Het orgaan der Groensche laat reeds zien hoe de opmarsch zal geschieden. (*Nederl.* v. 20 Junij.)

Het is eene waarschuwing voor het Ministerie hoe het zich hebbe te houden, opdat de vereeniging onder de Groene banier volkomen zij. Anders hebbe het een flank-aanval van de "medepartijders" te wachten.

Reeds, zegt de dagorder, was veel goeds in de verklaring van 26 April. *Tegenovergestelde rigting* was de grond, waarop "in die plechtige geloofsbelijdenis de ondersteuning der kiezers werd gevraagd". Bij de aanstaande discussie zal het dus "behoefte zijn voor het Ministerie" te "preciseren al wat in dat Programma nog aanleiding tot misverstand zou kunnen geven."

"Door in het licht stelling van het *wezenlijk* verschil van inzichten" moet de herhaalde aantijging wederlegd "als of het door eene *intrigue*, waarbij van de "Godsdienstige opgewondenheid (sic) behendig misbruik "gemaakt werd, aan het bewind kwam."

"Om het vermoeden te logenstraffen, als of, door "verwantschap van beginselen en wantrouwen jegens "de rigting, welke bij de verkiezingen den *boventoon* "gehad heeft, spoedig de verandering van ministerie "tot eene *verwisseling van personeel* zou worden beperkt."

Dus of de heeren Donker en van Hall c. s., zullen zich in de, aan de vrijzinnige naleving van de Grondwet van het vorig ministerie, tegenovergestelde, *Groeniansche*, rigting geheel moeten voegen, of zij hebben de godsdienstige opgewondenheid *misbruikt* en het ministerie is door eene *intrigue* aan het bewind gekomen.

Daarom zal "met *vrijmoedige* gedachtenwisseling" gevraagd worden: "hebben wij eene gewijzigde uitgave van het *VRIJZINNIG conservatisme* van 1847 en 1849, of wel, mogen wij "hervorming en vooruitgang in ANTI-REVOLUTIONNAIREN zin te gemoet zien?"

Buitenlandsche Berigten.

ENGELAND.

In de zitting van 20 Junij van het Lagerhuis, heeft kolonel Dundas gevraagd, of het waar is, dat het Grieksche Gouvernement de beslissing van Engeland had ingeroepen in het geschil betrekkelijk het bezit van eenige dorpen op de grenzen der beide landen, die door Turkije als zijn eigendom werden beschouwd. Lord John Russell heeft geantwoord, dat, toen Turkije zich van die dorpen heeft willen meester maken, Griekenland ze met de wapens in de hand heeft willen verdedigen, maar dat het Turksche Gouvernement op aanraden van de gezanten van alle gewelddadigheid had afgezien, tot dat de quaestie beslist zou zijn door Engeland, Frankrijk en Pruisen. Die mogendheden hebben de dorpen aan Turkije toegewezen, waarop Griekenland van zijne eischen heeft afgezien.

— Het stoomschip *Europa* heeft tijdingen van den 7den uit New-York aangebragt. De Vereenigde Staten eischen den afstand van de Mesilla-vallei, beschuldigen Mexico zich daarvan wederregtelijk te hebben meester gemaakt en men heeft Generaal Garland met eenige troepen derwaarts gezonden. Reeds had Santa-Anna die streek doen bezetten en de beide Gouvernemenen schijnen hunne vermeende regten te handhaven.

— Brieven uit Halifax melden, dat de Canadasche visschers-schoener *Velocity* door een Franschen kruiser uit de baai van St. George is gejaagd.

— Eene petitie is aan de wetgevende magt van Canada door den raad van het graafschap Kent aangeboden, verzoekende, dat er maatregelen worden genomen om de bezwaren, die door de verhuizing der negers uit de Vereenigde Staten ontstaan, te willen uit den weg ruimen.

— Berigten uit Havana van 31 Mei melden, dat de Kapitein-Generaal de onderwijzers op zekere scholen scherp heeft berispt, omdat zij te vrijzinnige denkbeelden aan hunne leerlingen onderwijzen. Men heeft getracht eene meeting bijeen te roepen, om een protest daartegen in te dienen, maar de overheid heeft dit belet.

— De berigten uit San Francisco zijn zeer kort en vrij gunstig.

— De Koning van de Sandwich-eilanden had zijn zoon Lihoips tot zijn opvolger benoemd.

FRANKRIJK.

Men meldt uit Parijs, dat binnen zeer weinige dagen het Ministerie van Politie zal worden opgeheven. Aanhoudende en talrijke botsingen met het Ministerie van Binnenlandsche Zaken hebben daartoe aanleiding gegeven.

DUITSCHLAND.

Volgens zeer geloofwaardige berigten zou Oostenrijk de beslechting van het geschil met Zwitserland aan den Duitschen Bondsraad hebben opgedragen.

TURKIJE.

Tot nu toe is de Oostersche questie niet van gedaante veranderd. Brieven uit Konstantinopel van den 6den melden, dat Halil Pacha, de schoonbroeder van den Sultan, niet naar St. Petersburg vertrokken is, maar dat hij zich gereed houdt derwaarts te vertrekken, om plegtiglijk al de privilegien en voorregten van de Grieksche christenen te bevestigen, zoodra de Keizer van Rusland zijnerzijds eenen stap tot verzoening zal hebben gedaan. Van den 9den meldt men, dat het hattissherif, hetwelk al de privilegien en voorregten van de Grieken bevestigt, op den 4den is uitgevaardigd en plegtig aan de patriarchen is medegedeeld. Dit hattissherif verleent al hetgeen prins Mentchikoff gesocht heeft, zonder dat men daaraan echter den vorm van een tractaat wilde geven. Dit stuk is echter met weinig ingenomenheid door de Grieken ontvangen, daar het de magt der Patriarchen te ver zou uitstrekken.

Op den 7den was prins Mirza-Mohammed van Teheran aangekomen met een gezantschap van den shah van Perzie bij de Porte. Perzie zou even als Egypte voor de Porte partij trekken. De gezondheid van den Sultan moet door de laatste gebeurtenissen eenigzins geschokt zijn. ~~Nopens de sterkte van de Turksche vloot~~ ~~de Turkische vloot~~ de Turkische vloot in twee eskaders is verdeeld; het eene eskader, bestaande uit 2 driedekkers, vier oorlogschepen van 74 à 80 stukken en 4 fregatten ligt op ongeveer een uur van den ingang van den Bosphorus. De overige schepen liggen met den Turkschen admiraal aan den ingang van de Zwarte zee. De Turksche vloot is vrij goed, maar de officieren schijnen niet voor hunne taak berekend te zijn. Groote geestdrift heerscht onder de zeelieden. Het leger zal ten hoogste op 80,000 man geregelde troepen, benevens 220 stukken geschut kunnen worden gebragt. Daarbij komen nog 20 à 30,000 man van de *redifs*, die men naar de vestingen Silistrie, Boustchouck en Weddin zendt, welke men in der haast en voor zooveel den berooiden staat van de schatkist toelaat, in staat van verdediging tracht te stellen. Het leger bestaat uit ongeveer 60,000 man infanterie, 10,000 ruiters, en 7 à 8000 man artillerie. Dit laatste wapen is in zeer goeden staat. Men wil ook een leger in Azie van 30 à 40,000 man trachten te vormen. De schatkist is ledig en door de groote uitgaven, die men thans moet doen, zal het Turksche gouvernement zich zelfs, nadat de geheele zaak op de beste wijze geregeld zal zijn, in groote moeilijkheden bevinden.

Binnenlandsche Berigten.

Staten-Generaal.

In hare zitting van gister heeft de Tweede Kamer de verkiezing van den heer van der Poel nietig verklaard, daar de op onwettige wijs in het Ambacht uitgebragte 17 stemmen invloed hebben gehad op de volstreekte meerderheid door dien heer verkregen. Wij gelooven, dat het besluit in allen deele juist mag genoemd worden.

Voorts is ingekomen verslag wegens den Staat der Hooge-, middelbare- en lagere scholen over 1851—52. De commissie, die dat verslag zal onderzoeken, bestaat uit de heeren Groen van Prinsterer, Sloet tot Oldhuis, van Nispen van Sevenaer, de Kempnaer en van Goltstein.

Tot leden voor de huishoudelijke commissie zijn benoemd de heeren Wintgens en Mackay. Tot leden van de Commissie voor de stenographie de heeren Wintgens, van Hoëvell en de Brauw.

De heer van Nispen, als eenig overgebleven lid van

de Commissie van enquête wegens de werking van den accijns op het zout, heeft den arbeid dier commissie, voor zoo ver die gevorderd was, gedeponeed.

Het ontwerp-adres der Tweede Kamer in antwoord op de Troonrede, is heden in de afdeelingen onderzocht geworden.

Van de *zeventien* ingekomen wetsontwerpen zijn reeds eenige gedrukt en rondgezonden geworden. Wij deelen daarvan den hoofdinhoud mede:

Het wetsontwerp tot opening van een nieuwen termijn ter vervulling der formaliteiten, bedoeld bij art. 9 der wet van 28 Julij 1850, strekt, om voor allen, aan wie brieven van naturalisatie zijn uitgereikt en hebben verzuid, binnen den gestelden termijn, de geregistreerde brieven aan het bestuur hunner woonplaats te vertoonen, onder verklaring, dat zij de naturalisatie aannemen, te openen een termijn op nieuw van *drie maanden*, te rekenen van den dag der afkondiging van deze wet.

Men zal zich herinneren, dat blijkens het voorloopig verslag, dd. 11 Maart jl. der Commissie van Rapporteurs over een wetsontwerp van nagenoeg gelijklopenden inhoud, door de meerderheid der Commissie van Rapporteurs het gevoelen was voorgestaan, dat door zoodanig voorstel een voornaam regtsbeginsel zoude zijn geschonden; omdat het tot niet anders zoude leiden, dan tot het doen herleven van iets, dat niet meer bestaat.

De tegenwoordige Minister van Justitie meent zoodanig gevoelen niet te kunnen omhelzen; omdat, alhoewel voor de personen, ten wier behoeve dit wetsontwerp is aangeboden, uit kracht der wet van den 28 Julij 1850 de gelegenheid gesloten is om, zonder tusschentreding der wetgevende magt, het hun toegekende regt van naturalisatie geldende te maken, echter de erkenning dat zij de vereischten in zich vereenigen, die op naturalisatie aanspraak geven, in het afgetrokkene is blijven bestaan.

Het ontwerp van het wetsvoorstel wordt, naar de meening der Ministers, door de beginselen van het verjaringsregt beheerscht, en even gelijk het aan hem, die de verjaring ten zijnen behoeve in kan roepen, vrij staat om daarvan af te zien, kan de wetgevende magt een vervallen termijn van uitsluiting verlengen, of wel op nieuw openen, zonder dat daarom met genoegzamen grond zoude kunnen worden beweerd, dat zij iets deed herleven wat niet meer bestaat.

Het ingediende wetsontwerp tot tijdelijke instandhouding van eenige Belgische wetten en besluiten in het hertogdom Limburg, strekt, om voorloopig en tot dat daarin nader bij de wet zal zijn voorzien, in stand te houden de Belgische wetten en besluiten van 31 December 1830 (*Bull. off. n.º 57*), 18 Januarij 1831 (*Bull. off. n.º 7*), 22 Junij 1831 (*Bull. off. n.º 63*), en 2 Januarij 1835 (*Bull. off. n.º 1*), betrekkelijk de schutterijen en burgerwachten (*garde civique*).

Bij de wet van den 29 Mei 1852 (*Staatsblad n.º 106*) is, gelijk bij vroegere wetten, de termijn van voorloopige instandhouding op één jaar bepaald. De tegenwoordige Minister van Binnenlandsche zaken, ofschoon het vaste voornemen te kennen gevende, zoodra mogelijk tot eene algemeene herziening der wet op de schutterijen over te gaan, meent nogtans, dat de herziening niet tegen de maand Junij des aanstaanden jaars zal zijn tot stand gekomen. Om die reden schijnt het hem toe, de voorkeur te verdienen, de voorloopige instandhouding der Belgische verordeningen in Limburg niet weder aan eene vaste tijdsbepaling van een jaar te binden, maar dien termijn *onbepaald* te laten, in afwachting eener wetgeving op de schutterijen.

Reeds op 3 Junij j. l. zijn de bepaalde wetten *vervallen geweest*; ten gevolge der ontbinding van de Tweede Kamer kon daarin niet tijdig worden voorzien. Dit is zeer begrijpelijk. Minder begrijpelijk nogtans achten wij het oordeel des Ministers, dat daardoor «geen ongerief kan ontstaan.» Omtrent dit punt altoos leeft Limburg in een staat van wetteloosheid.

Onder de wetsontwerpen, aan de ontbonden Tweede Kamer aangeboden, behoorde ook dat tot *duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen*. De Regering heeft dat wetsontwerp thans op nieuw ingediend, en acht zijne onverwijldde behandeling zeer wenschelijk, omdat door de departementen van Marine en Oorlog op bijdragen uit de gelden wegens verstrekkingen is gerekend.

Blijkens het nu aangeboden ontwerp, wordt onder anderen door de departementen van Marine en Oorlog bij voortdurende, voor zoover de belangen der dienst dit toelaten, tegen betaling, aan 's Rijks kolonien, aan vreemde, gemeente- of andere besturen, bijzondere personen of bijzondere inrigtingen, verstrekking van materieel en andere behoeften gedaan, mitsgaders hulp en bijstand verleend. De gelden daarvoor aan die departementen te betalen, worden in 's Rijks schatkist gestort en tot aanvulling van 's Rijks voorraad aangewend. Die aanvulling betreft steeds voorwerpen of behoeften van denzelfden of gelijken aard, als verstrekt zijn. Jaarlijks wordt eene opgave der ontvangsten wegens verstrekkingen door de Departementen van Marine en Oorlog, aan de beide Kamers der Staten-Generaal, ter kennisneming ingezonden. Over de voorhanden gelden wordt niet, dan bij de wet, beschikt. De aanvragen om er over te beschikken worden in den vorm eener raming opgemaakt en wel voor elk departement afzonderlijk. De gelden, waarover op de raming, binnen den daarvoor gestelden termijn niet wordt beschikt, worden als vrijvallend aangemerkt.

Het wetsontwerp ter verzekering der uitvoering van sommige voorschriften van plaatselijke verordeningen strekt, om indien de zorg voor de nakoming van eenig voorschrift eener plaatselijke verordening, hetwelk strekt tot handhaving van de openbare rust of veiligheid, of tot bescherming van het leven of de gezondheid van personen, vereischt, dat zij, die met de uitvoering belast zijn of daartoe moeten medewerken de bevoegdheid bezitten de woningen der ingezetenen, huns ondanks, binnen te treden, aan den gemeenteraad de bevoegdheid te geven, daartoe, hetzij bij diezelfde, hetzij bij afzonderlijke verordening den last te verstrekken. Die verordening kan, indien daartoe noodzakelijkheid bestaat, bepalen, dat de uitvoering ten allen tijde mag plaats hebben. Zonder die bepaling mag de last niet tusschen zons-onder- en opgang worden uitgevoerd. In elk geval mag die last niet worden uitgevoerd dan in bijzijn, hetzij van den kantonregter, hetzij van het hoofd of een der leden van het gemeentebestuur, of van een commissaris van politie.

Blijkens de *Memorie van Toelichting* zal, zonder de hier gegeven bevoegdheid, de uitvoering van onderscheidene heilzame plaatselijke politie-verordeningen krachteloos blijven, of zullen de gemeentebesturen zich onthouden noodzakelijke voorschriften uit te vaardigen, welke door den onwil van een enkel individu kunnen worden vrijdeld.

Om echter te zorgen, dat de gemeentebesturen die bevoegdheid slechts bezitten voor de gevallen, in welke zij dat regt, voor het algemeen belang, wezenlijk behoeven, stelt het ontwerp drie voorwaarden. Zij bestaan daarin, dat het gemeentebestuur het binnentreden der woningen niet kan gelasten, dan: 1º. tot nakoming van een voorschrift eener *plaatselijke verordening*; 2º. tot handhaving van voorschriften omtrent *bepaalde onderwerpen*, en 3º. wanneer de nakoming van het voorschrift het gebruik maken van die magt *vereischt*.

Voorts worden al de in deze wet bedoelde verordeningen gelijk gesteld met die, tegen wier overtreding straf is bedreigd. Het waarborgt, dat de ingezetenen steeds vooraf zullen weten uit welken hoofde alleen hunne woningen kunnen worden binnentreden, en dat de verordening de oogen van hooger gezag niet ontgaat; en om dat laatste meer mogelijk te maken is eene onmiddellijke afkondiging verboden.

Het wetsontwerp tot *regeling van het fonds van consignatiën* strekt, om de Algemeene Rekenkamer te magtigen, om voor het fonds van geregelijke en vrijwillige consignatiën de interesten te verevenen, welke sedert 1º. Januarij 1848 wegens teruggegevene geconsigneerde gelden zijn betaald geworden en tot 31 December 1853 betaald zullen worden. De vastgestelde sommen voor op het vermelde fonds te verevenen interesten voor de jaren 1844, 1845 en 1847, worden vermeerderd, voor 1844 met *f 17.251½*; voor 1845 met *f 5.79*, en voor 1847 met *f 936.21½*.

De renten der in 1846 en vervolgens ten behoeve van het fonds der geregelijke en vrijwillige consignatiën aangekochte schatkistbiljetten, welke aan het fonds zijn toegevoegd, worden als eene toevallige bate aan 's Rijks schatkist verantwoord; nadat de sommen voor renten van geconsigneerde gelden tot den 31sten December 1853 verschuldigd, daaruit zullen zijn betaald. De begrotingswet voorziet voor het toekomende in die rente-betaling.

De twee laatste bepalingen hebben haar ontstaan te danken aan het gevoelen van den Minister van Financiën, dat aankopen van schatkistbiljetten hem voorkomen, eene noodloze complicatie te zijn geweest. De Minister zegt: «De renten van die schatkistbiljetten werden overgeboekt op het fonds der consignatiën, en uit dat fonds wederom aan de regtbehouders uitbetaald. In den grond intusschen was het de schatkist, waarin de geconsigneerde gelden werden gestort, en die daarvoor aan de eigenaars dier gelden renten betaalde. Hetgeen derhalve meer aan renten van schatkistbiljetten in het fonds is gestort, dan het fonds te betalen zal hebben, kan als eene toevallige bate aan de schatkist worden verantwoord, en voor de gewone rentebetaling zal men een post op de begrooting kunnen uittrekken. Daarmede zou met 1854 een aanvang kunnen worden gemaakt.»

Het wetsontwerp tot *regeling van het fonds van koop-prijzen van domeinen, dienst 1852*, is hetzelfde dat reeds aan de vorige Kamer was aangeboden. Het stelt, voor de verevening der uitgaven, ten laste van het fonds, voor de dienst 1852 eene begrooting vast ten bedrage van *f 704,910,91*.

Bij art. 293 der gemeentewet is de werking der bepalingen, welke tot de verkiezing van leden van den gemeenteraad en van de bij artt. 131 en 132 bedoelde commissie betrekking hebben, in gemeenten, welke geen vijf en twintig kiezers tellen, voor den tijd van twee jaren geschorst. De bedoeling was, dat in dat tijdsverloop de vereeniging dier gemeenten met andere tot stand zou komen. De Minister van Binnenlandsche zaken verklaart, dat dit intusschen thans niet mogelijk is. Wel zijn in sommige provincien de voorbereidende werkzaamheden tot vereeniging dier gemeenten afgevoerd, en reeds eenige daartoe betrekkelijke ontwerpen door Gedeputeerde Staten ingezonden, doch het einde van den gestelden termijn is te spoedig op handen om het onderwerp vóór dien tijd door de wet te regelen. Daarom wordt dan ook eene wet voorgesteld, strekkende, om den termijn van 2 jaren, bij art. 293 der gemeentewet, vastgesteld, te verlengen met *een jaar*.

In *strijd* met art. 2 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het koninkrijk, wordt deze wet met den *dag der afkondiging* verbindend gesteld. De regering verklaart, dat dit noodzakelijk is, «*uit hoofde van den drang der omstandigheden.*»

Ter *aanvulling der wet van 18 December 1852, betreffende de pensioenen der zee- en landmagt* wordt voorgesteld, om voor de militaire gepensioneerden, gegageerden of onderstand genietenden, aan wie, vóór het in werking treden der wetten van den 23sten Augustus 1851 (*Staatsblad n.º 127 en 129*), vergunning is verleend het pensioen, gagement of den onderstand, *voortdurend* of *tijdelijk*, buiten het Rijk of zijne overzeesche bezittingen te verteren, zonder aan korting te zijn onderworpen, of om het militaire pensioen, gagement of den onderstand, gelijktijdig met een ander pensioen, ten laste der geldmiddelen van den Staat of van zijne overzeesche bezittingen te genieten, die vergunning te handhaven; en om de aan de titularissen gedane uitbetalingen van het pensioen, het gagement of den onderstand, te rekenen van den 1sten October 1851, te bekrachtigen.

Deze aanvulling wordt voorgesteld, omdat de Rekenkamer de Wet van 18 Dec. 1852 in dier voege uitlegt, dat, volgens haar al de, vóór den 1sten October 1851 genomen speciale beschikkingen, zoowel tot vergunning van voortdurend of tijdelijk buitenlandsch verblijf, zonder inhouwing op het pensioen als tot het gelijktijdig genot van meer dan één pensioen, te rekenen van dat tijdstip, zouden zijn vervallen, zoodat die pensioenen, aan de korting van één derde onderworpen, of wel geheel ingetrokken moeten worden.

Om nu op wettelijke wijs verkregen regten te handhaven, heeft de regering opgemaakte aanvulling voorgesteld; vooral ook omdat de vertegenwoordiging bij de vaststelling der wet van 18 Dec. 1852, niet gedacht heeft die regten eenigermate te verkorten.

De *twintig* wets-ontwerpen, die allen strekken om aan even zoovele personen de hoedanigheid van Nederlander te verleenen, betreffen: J. F. H. W. Schulze, te Leeuwarden; L. M. R. Couquerque, te Maastricht; J. W. Stoll, te 's Gravenhage; F. Orli, te Bruchem; C. F. J. Jaeger, te Groningen; A. A. Rothpletz, te Veere; C. F. W. Juzi, te Helder; C. H. Schanze, te Utrecht; Mr. J. Pinner, te Amsterdam; P. Voss, te Vierlingsbeek; F. L. G. Salbach, te Utrecht; C. F. S. Pape, te Aalten; H. Schlegel, te Leyden; J. A. H. Striethorst, te Amsterdam; J. F. F. J. Pistor, te Bennekom; H. J. Crameer, te Sourahaja; G. F. L. Giesecken, te Roermond; C. H. Grohé, te Rotterdam; J. H. Peters, te Kampen en H. J. J. Hardman, te Venlo.

's Gravenhage, 22 Junij.

Het adres van antwoord der *Eerste Kamer* wordt heden door het *Handelsblad, de Tijd, de Echo Universel* en de *Amsterdamsche Courant* beoordeeld. Met uitzondering der laatste, stemmen al de overige dagbladen in met de meening, welke wij, Maandag reeds, de vrijheid namen over dat adres uit te spreken.

Het *Handelsblad* erkent met ons, dat de *Eerste Kamer* door het adres getoond heeft, hare hooge roeping uitmuntend te begrijpen. In vele opzichten noemt die courant met ons, het adres *merkwaardig*. «Tegenover de hartstogten van de jongste dagen neemt de Kamer eene kalme en waardige houding aan, en toont, zoo duidelijk als dit immer bestaanbaar is met den diepen en voegzamen eerbied voor het Doorl. Hoofd van den Staat, dat zij geen behagen heeft geschept in de reactionnaire en onverdraagzame beweging, die in de Troonrede maar al te veel weerklank scheen gevonden te hebben.» Met zeer veel juistheid doet het *Handelsblad* mede de opmerking, dat het woord *eerbiediging* geen goedkeuring is, geen betuiging van vertrouwen aan het tegenwoordig Ministerie; hiervoor acht de *Eerste Kamer* te regt den tijd nog niet gekomen. Niet minder duidelijk wordt aangeetoond, hoe de *Eerste Kamer*, door de woorden: «*de Regering heeft de overtuiging,*» eigenlijk wil zeggen dat zij de overtuiging *niet* heeft, dat de bewuste wet zoo noodzakelijk is. Met ons, toont ook het *Handelsblad* aan, hoe de *Eerste Kamer* aan de Regering eene fijne tergtwijzing geeft, als zij met zoo veel nadruk spreekt van de bevestiging der waarborgen voor *vrijheid en zelfstandigheid der onderscheidene kerkgenootschappen*.

De *Tijd* noemt het adres der *Eerste Kamer* eene daad van wijze voorzigtigheid. Dat blad meent, dat het ministerie, hetwelk bij de discussie tegenwoordig was, zonder er den mond te openen, daar, hoewel er geen woord van afkeuring werd gesproken, eene stilzwijgende maar des niettemin veel beteekenende les heeft gekregen.

«De *Eerste Kamer* — zegt de *Tijd* — heeft met der daad willen toonen, dat zij geene partij, geen deel van het volk, maar het gansche volk vertegenwoordigt; gelijk een ministerie niet het roer in handen heeft om aan éene partij of aan één deel van het volk te believen, maar om, naar regt en billijkheid, het gansche volk te besturen. Daarom heeft de *Eerste Kamer* geen deel willen nemen in de jongste gebeurtenissen, veel minder partij kiezen. Zij betreurt het in het algemeen, dat onrust in het land heerscht, eerbiedigt wat *Z. M.* gebruik makende van zijn koninklijk prerogatief gedaan heeft, en herhaaldelijk den wensch, dat die in het werk te stellen pogingen om de ontstane spanning der gemeenten te beëindigen niet mogen strekken om «*eenig regt, te kranke, of eenige vrijheid, bij de Grondwet verzekerd, te vernietigen, maar integendeel zullen dienen, om «de waarborgen voor de vrijheid en zelfstandigheid der onderscheidene kerkgenootschappen» te bevestigen.*»

«Die houding der *Eerste Kamer* is waardig, en komt des te

meer uit, omdat, in de algemeene verwarring van begrippen, zelfs het ministerie een treurig voorbeeld gegeven heeft van de verblindheid, waarmede sommige in Nederland sinds eenige weken in het duistere rond tasten, en vrede meenen te kunnen bevorderen met tweedragt te voeden, — ongeveer gelijk Causidère te Parijs orde wilde maken door de begunstiging der wanorde.

Het verdient opmerking, dat de gansche Kamer, met uitzondering van den heer van Dam van Isselt alléén, de strekking van het adres heeft goedgekeurd. De redevoeringen van dit partijhoofd hebben slechts gediend om de vreedzame, door staatkundige behoedzaamheid gekenmerkte houding der Kamer, meer in het licht te doen treden.

De *Echo Universel* verklaart al mede, dat de Eerste Kamer door haar adres een edel getuigenis heeft afgelegd van haren verzoenenden geest, van hare gematigdheid en staatkundige wijsheid. De stemming — zegt dit blad — waardoor zij het ontwerp-adres heeft bekrachtigd zal met eerbied opgeteekend worden in de jaarboeken onzer parlementaire geschiedenis; want zij zal aan toekomstige regeringen zoowel als aan de tegenwoordige regering leeren, dat wanneer een Nederlandsch gouvernement zijne schoone roeping mocht miskennen en van een avontuurlijken geest bezielde zijn, in de voorzigtige overleveringen der Eerste Kamer een bolwerk bestaat, dat veilig is voor de uitsporige eischen der uitvoerende magt. De aanneming van het adres is te merkwaardiger, daar die met bijna eenparigheid van stemmen heeft plaats gegrepen. Op welverdiende wijs gispt de *Echo* vervolgens de redevoering, door den Heer van Dam van Isselt uitgesproken: en komt daaromtrent tot dezelfde slotsom als wij en de *Tijd*. Eindelijk zegt het blad: „De afgevaardigde van Gelderland heeft, ondanks zijne oppositie of liever juist ten gevolge zijner oppositie, een grooten dienst aan de Eerste Kamer bewezen. Gelijk de schaduwen te beter de lichtzijden eener schilderij doen uitkomen, zoo hebben ook zijne amendementen en scherp-gepunten redevoering des te meer doen uitkomen den verzoenenden en staatkundigen geest, de voorzigtigheid en gematigdheid, het schoone karakter der Eerste Kamer. Indien er al eenige twijfel had kunnen bestaan, omtrent de beteekenis van het adres der Eerste Kamer, dan zou de stemming, na de oppositie van den heer van Dam, dien geheel hebben weggenomen.”

De *Amsterdamsche Courant* is niet minder tevreden over het adres der Eerste Kamer, hetgeen ons, van haar standpunt beschouwd, nog al bevreedend zou, indien het mogelijk ware, dat die tevredenheid anders kon worden uitgelegd, dan door: *faire bon mine à malin*.

Eerste Kamer den juisten, den meest voorzigtigen weg heeft bewandeld; dat is ook onze meening. Maar geheel anders is de vraag, of die weg ook de aangenaamste was voor de *Amsterdamsche Courant*. Zij keurt de amendementen van den heer van Dam af, waar schijnlijk nu zij verworpen zijn; immers de taal van den heer van Dam was de taal, die men reeds gewoon was dagelijks door het half-officieel orgaan te vernemen. Voor den heer van Dam vinden wij het echter minder aangenaam, om niet alleen door zijne bestrijders maar nu ook door zijne vrienden — althans wat het punt in kwestie betreft — te worden hard gevallen.

„Het was blijkbaar” — zegt de *A. C.* — „dat het Ministerie in het ontworpen adres niet den minsten zweem van eenige afkeuring heeft gevonden; want onderscheidene der Ministers wonden de beraadslagingen daarvoor bij, doch hebben het niet noodig geoordeeld zich in 't minst in die beraadslagingen te mengen.” Maar als het Ministerie het adres inderdaad zoo mooi vond, en voor de Regering zoo hoopvol en bemoedigend, waarom bestreed het dan niet de amendementen van den heer van Dam, die dan toch de geheele strekking van het adres zouden veranderen? Overigens zal het ons genoeg doen, bijaldien de organen van het Ministerie ook in het vervolg, bij het behalen van soortgelijke overwinningen of votums van vertrouwen, zullen verklaren te vreden te zijn. Dan zijn wij ook te vreden.

De heer Palm, Minister van Koloniën, is van zijne buitenlandse reis in de residentie teruggekeerd.

De *Amsterdamsche Courant* zegt, dat de afdelingen der Tweede Kamer heden zullen bijeenkomen: „tot het opstellen van het adres in antwoord op de Troonrede.” Dat is wat nieuws.

De plegtige intogt van HH. KK. HH. Prins en Prinses Hendrik der Nederlanden heeft gisteren in deze residentie plaats gehad. De bewoners hebben met elkander gewedijverd om blijken van deelneming in de gesloten eerbijdenis te geven. De stad was allereerst met groen en vlaggen getooid, terwijl duizenden bij duizenden, waarbij vele vreemdelingen zich hadden aangesloten, langs straten en pleinen stonden geschaard langs welke de plegtstatige stoet van de blijde inkomst voorbij trok. Gister avond was de stad als in eene zee van vuur herschapen, en zeer zeker mag de illuminatie, toen ontstonden, met regt algemeen worden genoemd. Het schoonste weder begunstigde dezen dag, die uitsluitend aan genoegen scheen gewijd te zijn. Tot laat

in den nacht goldde eene onafzienbare menigte door straten en langs grachten, soms doormengd van geheele treinen rijtuigen achter elkander. De Koning te paard, met een aanzienlijk gevolg, H. M. de Koningin, de jonggehuwden, en de verdere leden van het Koninklijk huis in rijtuigen, doorkraisten verscheidene malen de stad, en werden met gejuich begroet. Orde en bedaardheid, die kenmerken onzer nationaliteit, heerschten overal; en ondanks het gedrang der menigte heeft men van geenerlei ongeval vernomen.

De uitslag van de verkiezingen voor drie leden van den gemeenteraad alhier is als volgt geweest:

I. Tot benoeming van een lid, in plaats van wijlen den heer E. van der Oudermeulen, zijn ingekomen 1146 briefjes, van onwaarde 12. Geldige stemmen 1134. Volstreekte meerderheid 568. Er zal eene herstemming moeten plaats hebben tusschen Jhr. H. Steengracht van Oosterland, die 516 en den heer J. F. Volgraff, die 271 stemmen heeft bekomen. Na hem had de meeste stemmen bekomen Mr. D. van de Wijnpersse, vroeger Wethouder alhier, die 132 stemmen verkreeg.

II. Tot benoeming van twee leden in de plaats van de heeren Mr. D. Donker Curtius en Mr. L. A. Lightenvelt, die hun ontslag hebben genomen. Ingekomen 1146 briefjes. Van onwaarde 14. Geldige stemmen 1132, volstreekte meerderheid 567. Er moet eene herstemming plaats hebben tusschen de heeren Jhr. Mr. H. G. C. L. Janssens, die 349, C. J. Schiefbaan, die 298, Mr. P. Buyskes, die 291 en W. C. Hattinga Raven, die 246 stemmen heeft verkregen. Na hen hadden de meeste stemmen de heeren W. J. van Heinsbergen 153, Mr. D. van de Wijnpersse 137, H. Weijmans 132, L. J. Enthoven 106 stemmen enz.

Algemeen was het gerucht verspreid, dat de heer J. R. Thorbecke de buitenplaats Zeerust zou betrekken. Men vond daartoe te meer aanleiding, omdat zij niet bewoond werd. Bij nader onderzoek is gebleken, dat wel de aandacht op Zeerust was gevallen, maar dat de zaak haar beslag nog niet heeft bekomen.

(Handelsblad.)

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bij beschikking van den 22sten Junij 1853 goedgevonden te bepalen dat in het hoofdkiesdistrict Dordrecht, tot verkiezing van een lid voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene nieuwe stemming zal plaats hebben op maandag den 2den Julij 1853.

Ingezonden Stukken.

De herstemming in het kiesdistrict Gouda.

De uitslag der herkiezingen, die eerlang in het district Gouda moet plaats hebben, is — vooral in de gegeven omstandigheden — van hoog belang. De onderlinge verhouding der partijen in de Tweede Kamer is van dien aard dat de constitutionele nog altijd de betrekkelijke meerderheid heeft. Te meer is het daarom noodig, de verkiezing van mannen tegen te gaan, die de bestaande verhouding zouden kunnen wijzigen. Nu de Regering op het punt staat een wetsontwerp aan te bieden, door hetwelk de betrekking tusschen de kerkgenootschappen en den Staat zal geregeld worden, is iedere nieuwe verkiezing onberekenbaar belangrijk. De constitutionele partij moet daarbij haar invloed krachtig doen gelden.

In het kiesdistrict Gouda zal het geheel van haar afhangen, wie der beide kandidaten bij de aanstaande herstemming wordt gekozen. De 655 stemmen, op de heeren van der Linden en Metman uitgebragt, zullen bij de herstemming het beslissend gewicht in de schaal leggen. Zijn kiesrecht ongebruikt laten liggen, nu de kandidaat zijner partij niet op het dubbeltal is gekomen, mag de liberaal niet; — hij zou dan een burgerpligt verzaken. Bovendien, wanneer er over twee kandidaten moet herstemd worden, die ieder eene andere rigting zijn toegedaan, moet de liberaal uit den aard der zaak en in het belang der constitutionele partij de verkiezing van den een meer wenschelijk achten dan die van den ander. Met andere woorden, van twee kvaden moet hij het minste kiezen.

Ziedaar de stand van zaken in Gouda.

De keuze kan er voor de liberale partij thans niet moeilijk zijn. Ze heeft te kiezen tusschen een heel en een half anti-revolutionnair; — tusschen de heeren Gefken en Hoffman.

Is er verschil tusschen heider rigting?

Zeer zeker. De constitutionele partij lette maar eens op, hoe de «Koning-en-Vaderland» en «Protestantsche-zin» mannen in het district Gouda verklaarden, liever op Metman dan op Gefken hunne stem te zullen uitbrengen. Een duidelijke bewijs dat de «Protestantsche-zin» mannen de verkiezing van Gefken voor hunne partij niet wenschelijk achtten.

De constitutionele partij ga verder het politieke leven van den heer Hoffman eens na, en zie hoe halfheid hem aangeboren is. Zelfs volgens de *Nederlander* — en wie zou het beter weten? — is hij niet volbloed-anti-revolutionnair. Met zulke mannen is de constitutionele partij niet gediend. Liever Gefken, den vaandrager der anti-revolutie, dan Hoffman, van wien eigenlijk niemand weet tot welke partij hij behoort.

Eindelijk verlieze de constitutionele partij voorzaak niet uit het oog. De heer Gefken behoort tot de wijzen, die op geen adres tegen de herstelling der bisschoppelijke hiërarchie hebben geteekend. Hij behoort tot die weinigen, die de regten van andersdenkenden willen eerbiedigen, en verdient daarom, in de gegeven omstandigheden vooral, het vertrouwen der liberale kiezers te boven den heer Hoffman.

We hopen, dat het in Gouda, zò zal worden begrepen. We hopen, dat de kiesvereniging de *Grondwet* — die, ingevolge art. 1 van haar Reglement van orde, den heer Hoffman in geen geval tot haar kandidaat mag proclameren — niet zal stil zitten, maar de kandidatuur van den heer Gefken thans aanbevelen. We hopen, dat de liberalen getrouw en eenstemmig hun kiesrecht zullen uitoefenen.

Dan, maar dan ook alleen, zijn we van een betrekkelijk goeden uitslag verzekerd.

Correspondentie.

Het uitvoerige artikel van L. P. is voor ons blad ter plaatsing niet geschikt. Wij meenen nogtans den inzender te voldoen, door mede te deelen, dat de voorname strekking van dit artikel is, om aan te toonen, dat terwijl de Ministers onder het vorige Ministerie soms uren achtereen zaten te wachten in de Tweede Kamer, tot dat aan de orde was gekomen het onderwerp, dat hunne tegenwoordigheid vereischte, het een onaangename indruk heeft gemaakt, dat de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche zaken, gister, na één oogenblik ter vergadering geweest te zijn, onmiddellijk weder is vertrokken, omdat de Kamer zich met de benoeming van Commissiën bezig hield; en dat hij eerst terugkwam, toen de debatten gesloten waren over de al of niet geldigheid der verkiezing van den heer van der Peol, welke debatten die Minister dan toch wel, naar de meening des inzenders, had behooren bij te wonen.

De pleidooijen van het proces, waarvan de overname ons verzocht is, zijn te uitvoerig voor de beperkte ruimte, waarover wij te beschikken hebben.

Van de ons, onder het postmerk «Rotterdam» toegezondene bijdrage, zal het noodige gebruik worden gemaakt.

Prijscourant der Effecten.

AMSTERDAM, WOENSDAG 22 JUNIJ.

Nederland, Werk Schuld	2 1/2 pCt	62 1/2	68	2 1/2
Dito dito	4	94 1/2	1/2	1/2
Amortisatie	3 1/2	93 1/2		
Aand. Handel-Maats	4 1/2			
O. I. Leening 1844	4			
Aand. Arnh. Spoorweg	4 1/2			
Dito Holl. dito				
Belgie, Certificaten	2 1/2			
Dito bij Rothschild	2 1/2	52 1/2		
Frankrijk, Certificaten	3			
Rusland, bij Hope en Comp.	5	108 1/2		
Dito A° 1828—1829	5	107 1/2		
Inschr. op 't Grootboek	6			
Dito Certificaten	6			
Cert. dito Hamburg Amin.	5			
Negot. 1831 en 1833	5			
Dito 1840	4	93 1/2		
Dito Stieglitz	4	92		
Dito Nieuwe	4			
Nieuwe Eng.	4 1/2	99 1/2		
Spanje, Nieuwe 3 pCt. thans	1	22 1/2		
Nieuwe	3			
Binnenlandsche	3	42 1/2		
Cert. Coup. Sp. Com.		5 1/2		
Amort. Schuld				
Portugal, te Londen	5			
Dito dito	4	36 1/2		
Weener, Bank	5	88		
Dito	4	79 1/2		
Metalliek 1816—1852	5	81 1/2		
Dito 1847	2 1/2	41 1/2		
Dito 1851 en 1852	2 1/2	41 1/2		
Dito 1849	5			
Dito Lett. B.	5			
Aand. f 500 bij Rothschild				
Dito f 250 dito 1839				
Napels, Certific. bij L. & B.	5 pCt.			
Polen, Obligaten	4			
Aandeelen 1835				
Sardnie, te Londen	5 pCt.			
Denemarken, Dito	5	1		
Griekenl, te Londen	5	5 1/2		
Philad., bij Hope en Comp.	5			
Te Londen	6			
Bank				
Louisiana, te Londen	5			
Brazilië, te Londen 1824	5			
Dito 1843	5			
Grenada, Dito à 100 p. st.	2 1/2			
Dito Uitg.				
Ecuador		4 1/2		
Mexico, te Londen Nieuwe	3	26 1/2		
Venetië, te Londen	3 1/2	39		
Dito Uitg.	1	16		

Koers van het geld: Beleening 2 1/2, Prolongatie 2 1/2, Dito conto 2 pCt.

Onze fondsenmarkt leverde heden in geen een deel iets merkwaardigs op, alleentijk in Mexicaner was tot iets verbeterde prijzen eenige affaire.

Bij JOH. NOMAN en ZON, te 's Gravenhage.